

Զօր. Նազարբէյեանը օգտագործեց այս տրամադրութիւնը և մայիս 24-ին տւեց յարձակման հրաման: Նոյն օրը Ղարաքիլիսայի մօտ տեղի ունեցաւ յաջող ճակատամարտ. թիւրքերը ջարդւած՝ խուճապով քաշւեցին դէպի Համամլու: Սակայն, թշնամին սպառնում էր մեր աջ թևին. Անդրանիկը հեռացել էր Ջալալ-Օղլիից դէպի Դսեղ՝ բանալով ահազին տարածութիւն թիւրքերի առջև:

Տաք և մեղ համար յաջող յարձակողականը շարունակւեց և մայիս 25 ու 26-ին: Այդ երկու օրւայ ընթացքին տեղի ունեցան յամառ և արիւնասէղ ճակատամարտներ: Մայիս 26-ի երեկոյեան թշնամին քշւած էր Գեաղա-Մայմեխ սարից. հայերը դրաւել էին Հաջի-Ղարա գիւղը, Բեղորդալը: Թիւրքերը տւին ահաբէն գոհեր:

Ստանալով օժանդակ նոր ուժեր ու թնդանօթներ՝ մայիս 27-ին թիւրքերը դիմեցին հակաարձակման և արիւնասէղ կռիւներից յետոյ նորից դրաւեցին Բեղորդալը: Աջ թևից սպառնացող հարւածի պատճառով՝ ստիպւած նահանջեցին և հայերի կենտրոնական ուժերը ու մայիս 28-ին դիւրքեր բռնեցին Բողրգիւղ և Նիկիտինօ գիւղերի մօտ՝ փակելով Երեւանի ճանապարհը: Անդրանիկը մայիս 30-ին Դսեղից անցաւ Դիլիջան:

Ղարաքիլիսայի ճակատամարտներում հայ զինւորը երեւան բերեց ռազմական բարձր կարողութիւն և անսահման հայրենասիրութիւն: Բազմաթիւ գոհեր տւեց նա: Շատերը ընկան հերոսական մահով: Դրանց մէջ էր թնդանօթային մարտիցի հրամանատար հերոս Տէր-Մովսիսեանը: Դրանց մէջ էր և Հայաստանի ապագայ վարչապետ Հ. Օհանջանեանի անդրանիկ զաւակը՝ Մոնիկը, որ մի խումբ զաղափարական ուսանողների հետ գտնուում էր առաջաւոր դիրքերում, մասնակցել էր բազմաթիւ ճակատամարտների, ստացել քաջութեան նշան և որ անհետ կորաւ Ղարաքիլիսայի կռիւներում:

Ղարաքիլիսայի ճակատամարտը և նոյն օրերին Սարդարապատ-Բաշ Աբարանում տեղի ունեցող կռիւները ահազին սպաւորութիւն թողեցին Բաթումում: Դրանից յետոյ էր, որ Վեհիբ փաշան, էնվէր փաշայի կողմից զինակցութիւն առաջարկեց հայ պատգամաւորներին և մերժում ստացաւ:

*

Ղարաքիլիսան դրաւելուց յետոյ, թիւրքերը արշաւեցին դէպի հիւսիս՝ Թիֆլիսի ուղղութեամբ: Միաժամանակ ոտքի ելաւ և Սադախլու-Սանդարի շրջանի մահմետականութիւնը, որ կտրեց երկաթուղային հաղորդակցութիւնը և թալանում ու կոտորում էր փախստական հայերին: Մայիս 22-ին Անդրիկ. Կառավարութիւնը որոշեց խնդրել Հ. Յ. Դաշնակցութեան և Մուսաւաթին՝ ուղարկել երեքական ներկայացուցիչներ այդ շրջանի թուրքերին հանդատացնելու համար, բայց ալեկոծւած տարերքը գսպելու հնարաւորութիւն չկար այլևս: Հարաւից ջարդում ու կոտորում էին թիւրք ասկեարները,